

Çalışma izni kavramı geçtiğimiz yüzyıl itibariyle dünyanın birçok ülkesinde kullanılmaktadır. Bununla ilgili gerekli yasal düzenlemeler de peşi sıra gelmiştir. Zira gelişmiş ülkelere hem beyin göçü hem de işçi göçü adı altında gelen yabancılarla ilgili bazı yasal düzenlemelerin yapılması kaçınılmaz olmuştur. Türk hukuku bakımından yabancıların çalışma hakkı detaylı olarak düzenlenmiştir. Buna göre çalışma hakkı ve kapsamı Anayasamızın 48, 49 ve 50. maddelerinde belirtilmiştir. Anayasamızın 48. maddesinde “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir” denilmektedir. Ancak bu özgürlük Anayasa’nın 16. maddesi ile sınırlandırılmakta ve “Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir” denilmektedir.

Türkiye’de çalışmak isteyen yabancıların bahsi geçen sınırlamaların başında olan çalışma iznini almaları gerekmektedir. Türkiye’de çalışmak isteyen yabancıların, çalışmaya başlamadan önce, kural olarak, “çalışma izni” veya “çalışma izni muafiyeti” alma zorunlulukları bulunmaktadır. Anayasa ile de güvence altına alınan çalışma hakkı kapsamında yabancılar bakımından Türkiye’de yaşanan gelişmeler ile eski mevzuat döneminde pratikte yaşanan problemler akabinde, kanun koyucu yeni bir kanun çıkarmayı uygun görmüştür. Bu problemleri çözmek amacıyla 13.08.2016 tarihinde resmî gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu yürürlüğe koyulmuştur. Bu kanunun amacı; uluslararası işgücüne yönelik politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile yabancılar verilecek olan çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine ilişkin iş ve işlemlerde uygulanacak usul ve esasları, uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri, yetki ve sorumlulukları düzenlemektir.

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu Kimleri Kapsar?

- Türkiye’de çalışma amacıyla başvuruda bulunan veya çalışan yabancıyı,
- Bir işveren yanında mesleki eğitim görmek için başvuruda bulunan veya görmekte olan yabancıyı,
- Staj yapmak üzere başvuruda bulunan veya staj yapan yabancıları
- Türkiye’de geçici nitelikte hizmet sunumu amacıyla bulunan sınır ötesi hizmet sunucusu yabancıları ve yabancı çalıştıran veya çalıştırmak üzere başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

Yabancıların Çalışma İzni Nasıl Alınır?

Yabancı çalışma izni; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca resmî bir belge şeklinde düzenlenen, geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma ve bununla bağlantılı olarak ikamet hakkı veren bir izin belgesidir. 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununa göre, yabancıların Türkiye’de çalışmaya başlamadan önce izin alması gerekir. Bağımlı veya bağımsız çalışan olmaları çalışma izni almaları gerektiği hususunu değiştirmemektedir.

Çalışma izni almak isteyen yabancı bu hususa ilişkin bir başvuruda bulunmalıdır. Akabinde asıl başvuruyu işverenin tamamlaması gerekmektedir. Başvuruların nerelere ve hangi belgeler ile yapılabileceği hususuna aşağıda ayrıntılı bir şekilde yer verilecektir.

Çalışma İzni Başvurusu Nasıl Yapılır?

6735 sayılı Kanun, çalışma izni başvurularının üç farklı kuruma yapılabileceğine dair bir düzenleme içermektedir. Bu düzenlemeye göre Türkiye’de çalışmak isteyen yabancılar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, büyükelçilik ve konsolosluklara veya aracı kurumlara çalışma izni başvurusunda bulunabilirler. Görüldüğü gibi çalışma izni başvuruları Türkiye’de yapılabileceği gibi yurtdışından da yapılabilmektedir

•

Yurt Dışından Yapılacak Çalışma İzni Başvuruları

Yurt dışından yapılacak çalışma izni başvuruları, yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak yurt dışında ikamet ettiği ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilik ve konsolosluklarına yapılacaktır. Yabancıların yurt dışından yapacağı çalışma izni vizesi başvuruları, Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri ve konsoloslukları tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na iletilecektir. Usulüne uygun olarak yapılan çalışma izni vizesi başvurularının bilgi ve belge eksikliği olmaması halinde otuz gün içinde değerlendirileceği düzenlenmiştir. Yurt dışından temsilcilere yapılan çalışma izni vizesi başvurularında, yabancıların temsilciliğe başvuru tarihini takip eden on beş iş günü içinde işverenin e-Devlet portalı üzerinden elektronik başvuruda bulunması gerektiği ve e-Devlet kapısı üzerinden yapılacak çalışma izni başvurularının sistem üzerinden tamamlanmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile yurt dışından yapılacak çalışma izni başvurularında yabancıların öncelikle çalışma izni vizesi başvurusu yapması gerektiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yine bu düzenleme ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na fiziki belge ve doküman gönderme zorunluluğu da kaldırılmıştır. Yurt dışından yaptığı başvuruya istinaden çalışma izni

verilen yabancının, çalışma izninin geçerlilik tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'ye gelmesi, aksi takdirde çalışma izninin iptal edileceğini hatırlatmakta fayda vardır.

• **Yurt İçinden Yapılacak Çalışma İzni Başvuruları**

Kanunun 7. maddesinin 1. fıkrasına göre yurt içinden yapılacak çalışma izni başvuruları doğrudan ülkedeki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yapılacaktır. Yurt içinden yapılacak çalışma izni başvuruları öncelikle "Online Çalışma İzni Başvuru Sistemi" üzerinden doğrudan ÇSGB'ye yapılacaktır. Başvuru yapıldıktan sonra alınacak başvuru formu, diğer belgelerle birlikte elektronik ortamda kaydın tamamlanmasından itibaren altı iş günü içinde elden veya posta yoluyla ÇSGB'ye teslim edilecektir. Bir diğer önemli husus olarak söylenebilir ki yurt içinden çalışma izni talep edecek yabancının yabancı kimlik numarasına sahip olması, bağımsız veya süresiz çalışma izni talep edecek yabancının KEP hesabının olması, süreli çalışma izni talep edecek yabancının işverenin KEP hesabının olması gerekmektedir.

Tüm bu ifade edilenlerle beraber yabancının yurt içinden çalışma izni alabilmesi için en az 6 ay süreli oturma iznine sahip olması gerekmektedir.

Yabancı Çalışma İzni e-Devlet

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere yurt dışında bulunan yabancı kişi çalışma iznine ilişkin başvurularını Türkiye Cumhuriyeti Konsoloslğu veya Büyükelçiliğine yapar. Bunun ardından yabancı uyruklu kişiye bir referans numarası verilir. İşveren verilen bu referans numarası ile e-Devlet üzerinden çalışma izni başvurusu gerçekleştirecektir. Yurt dışından temsilcilere yapılan çalışma izni başvurularında, yabancının temsilciliğe başvuru tarihini takip eden on beş iş günü içinde işverenin e-Devlet portalı üzerinden elektronik başvuruda bulunması gerektiği ve e-Devlet kapısı üzerinden yapılacak başvuruların sistem üzerinden tamamlanmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir.

Çalışma İzni Sorgulama e-Devlet

Yabancı çalışma izni hususuna ilişkin yurtdışından yapılacak başvurularda verilen referans numarası ile işverenin e-Devlet üzerinden başvuru yapması gerektiğini yukarıda belirtmiştik. Tıpkı başvuru gibi **yabancı çalışma izni sorgulama** işlemi de yine e-Devlet üzerinden yapılmaktadır.

Yabancı İşçi Çalıştırma

İşverenler bazı sebeplerden ötürü işyerlerinde Türk vatandaşlarının yanı sıra yabancı işçi de çalıştırabilmektedir. Bu sebepler her işveren özelinde değişmektedir. Yabancı uyruklu kişi işverenin bir tanıdığı olabilmektedir, o iş

kolu için çalıştırılmak istenen yabancı uzmanlık niteliklerine haizdir, işyeri politikası gereği yabancılara da yer verilmek istenebilmektedir, nispeten daha uygun bir ücrete çalıştırabilmektedir. Bu gibi sebeplerden ötürü işveren yabancı uyruklu çalışan alabilmektedir işyerine. Ancak önemle belirtmek gerekir ki işverenler işyerlerinde diledikleri gibi yabancı uyruklu kişi çalıştıramamaktadırlar. Bu hususa ilişkin şartları işverenin ve işyerinin taşıması gerekmektedir.

Yabancı İşçi Çalıştırma Şartları Nelerdir?

Önemle belirtmek gerekir ki yabancıların ülkemizde çalışabilmeleri için gerekli evraklar, süreler, yabancıların taşıması gereken şartlar, işverenin taşıması gereken şartlar, işin kriterleri gibi birçok husus düzenleme altına alınmıştır. Bir yabancıların ülkemizde çalışmaya başlaması yalnızca ekonomik bir durum olarak görülmemiştir zira çalışabilmesi için ülkede ikamet etmesi, kişinin kamu güvenliğini ihlal edip etmemesi gibi birçok husus göz önüne alınarak **yabancı uyruklu çalışma izni** alabilmesi sıkı şartlara bağlanmıştır. Genel hatları ile şartlar şunlardır:

1. Yabancı uyruklu kişinin çalışma izni talep ettiği işyerinde en az 5 Türk vatandaşının istihdamı zorunludur. Eğer izin isteyen kişi şirket ortağı ise bu beş kişilik istidama ilişkin şart Bakanlıkça verilecek 1 yıllık çalışma izninin son altı ayı için aranacaktır. Yani aslında işveren eğer yabancı işçi çalıştıracak ise her bir yabancıya karşılık beş Türk vatandaşını istihdam etmesi gerekir. (Yabancıların eğitim sektörü veya ev hizmetlerinde çalışması hallerinde bu şart aranmayacaktır.
2. Yabancıların çalışmak istediği işyerinin sermayesinin en az 100.000 TL olması veya brüt satışlarının en az 800.000 TL veya son yıl ihracat tutarının en az 250.000 ABD doları olması gerekmektedir. (Yabancıların dernek ve vakıflarda, yabancı devlet havayollarının Türkiye temsilciliklerinde, eğitim ve ev hizmetleri sektöründe çalışması halinde bu şart aranmayacaktır.)
3. Çalışma izni isteyen kişi şirket ortağı ise 40.000 TL'den az olmamak kaydıyla sermaye payının en az %20 olması zorunludur.
4. İş yerinin yabancı çalışana ödeyeceği ücret çalışanın yaptığı görev ile orantılı olmalıdır. Asgari ücretten az ödeme yapılmamalıdır.

Yukarıda sayılanlar yabancı işçi çalıştıracak işverenin ve işyerinin sağlaması gereken şartlardır. Bununla beraber başvuru yapacak yabancıların da taşıması gereken bazı şartlar vardır:

Çalışma İzni Şartları Nelerdir?

Türkiye de çalışabilmek için çalışma izni başvurusunda bulunan yabancı öncelikle başvuru için gereken belgeleri doğru ve eksiksiz olarak hazırlamalıdır. Başvuru için gereken evraklara aşağıda ayrıntısıyla değinilecektir. Başvuru evraklarının güvenilirliği çok önemlidir zira gerçeğe aykırı bir belgenin evrakın sunulması başvurunun reddedilmesine sebep olabilecektir. Yabancı başvuru yapmak istediği iş kolu için gereken niteliklere haiz olmalıdır o iş kolu için özel şartlar aranıyorsa yabancının o şartları taşıması gerekmektedir. Ayrıca kanuni düzenlemelere göre bazı işleri yalnızca Türk vatandaşları yapabilmektedir. Başvuru yapılan iş Türk vatandaşlarına özgülenen işlerden olmamalıdır.

Yabancıların Çalışma İzni Alamayacağı Meslekler:

- Diş tabipliği
- Eczacılık
- Veterinerlik
- Özel hastanelerde sorumlu müdürlük
- Avukatlık
- Noterlik
- Özel güvenlik görevlisi
- Kabotaj kanunu uyarınca bazı işler
- Gümrük müşavirliği
- 10.Turist rehberliği

Yabancı Çalışma İzni İçin Gereken Evraklar

Çalışma izni başvuruları online sistem üzerinden yapılmaktadır. Sistem üzerinden başvuru yapıldıktan sonra 6 iş günü içerisinde başvuru için gerekli evrakların Bakanlığa ulaştırılması gerekmektedir. **Yabancı çalışma izni başvuru** evraklarının neler olduğu sorusuna verilecek cevap işçi ve işveren için bununla beraber yurt içi ve yurt dışı başvuruları için değişmektedir şöyle ki;

İşçinin sunması gereken evraklar:

- Diploma, geçici mezuniyet belgesi
- Denklik belgesi
- Eğer eğitim kurumunda faaliyet gösterecek ise yeterlilik belgesi
- En az 6 ay geçerlilik süresi bulunan ikametgâh izni
- İşveren ile işçi arasında yapılmış olan iş sözleşmesi

- Pasaport fotokopisi
- Diploma fotokopisi
- Fotoğraf

İşverenin sunması gereken evraklar:

- Başvuruya ilişkin dilekçe
- Çalışma iznine ilişkin başvuru formu
- Bir önceki seneye ait bilanço kâr zarar tablosu
- Ticaret sicili gazetesi
- Faaliyet belgesi
- Vekaletname
- İşçinin diploma ve pasaport fotokopisi

Yabancılar İçin Çalışma İznini Avukat Alabilir Mi?

Yabancılar ve işverenler çalışma izni başvurusu sürecinde bir avukattan destek alabilirler. Çalışma izni başvurularının avukat aracılığı ile yapılmasında herhangi bir engel yoktur. Çalışma izni başvurusu için gereken teknik bilgiler ve ihtiyaç olunan belgelerin çokluğu kişilerin bu hususta bir avukat desteği almasına yol açmaktadır.

Çalışma İzni Türleri Şunlardır:

- Süreli Çalışma İzni
- Süresiz Çalışma İzni
- Bağımsız Çalışma İzni
- İstisnai Çalışma İzni
- Turkuaz Kart

Çalışma İzni Başvurusu Ret Sebepleri

Türkiye Cumhuriyeti çeşitli sebeplerle (ekonomik sebepler, kamu düzeni, kamu güvenliği vb.) yabancıların çalışmak için yaptığı başvuruları reddedebilir. Bu husus taraf olduğumuz ikili anlaşmalara aykırılık teşkil etmediği sürece Devletin inisiyatifindedir. Dolayısıyla başvurulara ilişkin ret sebepleri sınırlı sayıda değildir. Ancak genel hatları ile açıklayacak olursak aşağıdaki hallerin varlığı hallerinde çalışma izni başvuruları reddedilmektedir:

- Başvurunun uluslararası işgücü politikasına uygun olmaması
- Başvuruda kullanılan belgelerin sahte olması
- Başvuranın hakkında sınır dışı etme kararının olması
- Başvuranın kamu güvenliğini ihlal sakıncasının bulunması
- Başvuranın kamu sağlığını tehdit etmesi
- Türkiye Cumhuriyeti'nin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşlarınca başvuru yapılması
- Başvurudan sonra verilen süre içerisinde gerekli işlemlerin yapılmaması
- Çalışılmak istenen iş türünün yalnızca Türk vatandaşlarına özgü olması
- Yabancı'nın çalışacağı iş için gerekli nitelik ve uzmanlığa haiz olmaması gibi hallerde yabancı'nın çalışma izni başvurusu reddedilmektedir.

Çalışma izni başvurusu reddedilen yabancı 30 gün içerisinde ret kararına itiraz edebilir itiraz sonucunda olumsuz bir yanıt alır ise o halde 60 günlük süre içerisinde İdare Mahkemesi'nde kararın iptaline ilişkin dava açabilir.

Çalışma İzni İptali

Yabancı çalışma izni iptali e-Devlet sistemi üzerinden yapılmaktadır. Yani tıpkı çalışma izni başvurusu gibi çalışma izninin iptalinde de işverenler öncelikle e-Devletten giriş yapmaları ardından çıkan sayfaya konuya ilişkin bir dilekçe yüklemeleri gerekmektedir.